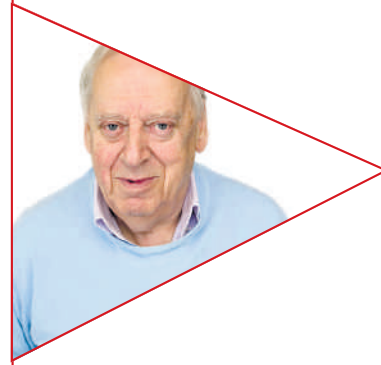

jan blokker

De doodbidders zijn onder ons

Hoe moet je verklaren dat het juist in de jaren vijftig van de vorige eeuw heeft geweld van briljante cartoonisten – van Chass Adams tot Chaval, van Ronald Searle tot Saul Steinberg, van Mose tot Mosque? Wereldwijd doken ze op, overal verschenen bundels, in

het toenmalige *Parool* stond er elke dag eentje links onder op pagina 3, soms gekocht uit Frankrijk, Engeland of Amerika, maar vaak van eigen bodem, want ook Nederlanders kregen toen de geest. En nooit een politieke, laat staan een maatschappelijk geëngageerde 'boodschap' – altijd louter visuele grappen. En van de ene dag op de andere leken ze verdwenen – op Harry Lammertink (Yrrah) na. Maar die is intussen ook weg.

Waar kwamen ze ineens vandaan, waar zijn ze – opgeslokt door de jaren zestig misschien – ineens gebleven? Daar zou ik weleens een proefschrift over willen lezen. En als niemand het schrijft, probeer ik het zelf: over de totale humor golf uit het begin van de Koude Oorlog. Want het ging niet alleen om tekeners, het ging ook om schrijvers, en om periodieken. *The New Yorker* in de Verenigde Staten, *Punch* in Engeland, de toen helemaal weer opgebloeide *Canard Enchaîné* in Frank-

rijk, en het na één nummer verdwenen *Alles mag* in Nederland.

Onder de tekenaars in die dagen had je ook een Zwitser, Paul Flora. Hij was niet de beste, maar onder de titel *Trauerflora* publiceerde hij een bundeltje op één thema, dat ik altijd heb gekoesterd. In vijftig varianten portretteerde hij drie doodbidders die letterlijk als begrafenisonderzoekers naar klanten zoeken. Dus ze staan met kist en lijkwagen klaar bij een viaduct dat net is ingestort. Ze komen behulpzaam met een trap aanhollen voor een zelfmoordenaar die niet bij een hoge boomtak kan. Ze hitsen door de tralies heen een circusleeuw op die in de kooi dresuur krijgt van een klein dompteurtje. En achter een gevangenismuur zal iemand gequillitineerd worden, dus ze wachten geduldig op het moment suprême. Altijd profactief. Altijd de kist (met het heilige kruis op de deksel) onder handbereik.

Waarom moest ik vorige week

aan ze denken? Omdat ze zo ontzettend lijken op de letseladvocaten die uit hun hollen tevoorschijn kwamen bij het nieuws dat liefst 135 passagiers van een Turks vliegtuig, onder wie gearandeerd negen doden, geestelijk en lichamelijk moeten hebben geleden onder een *crash*. De doodbidders van de mogelijke schadevergoeding! Zou Paul Flora ze net zo leuk hebben kunnen tekenen als z'n kraaien?

Wat mij betreft had hij er in een volumineuze bundel ook de tegenovergestelde leden van de staande magistratuur bij kunnen betrekken – óók juristen tenslotte, ook altijd wakker als er iets van ondernemen valt. Wie zat afgelopen woensdag als eerste achter de persconferentietafel van het crisiscentrum? De hulpofficier van justitie van Haarlemmerliede – of was het de echte? dan betreur ik het misverstand – die in functie optrad, omdat hij moest onderzoeken of de dode bemaningsleden van de verongelukte

Boeing zich in het kader van de neerstort schuldig hadden gemaakt aan 'verwijtbaar handelen'.

Prachtig van Pieter van Vollenhoven dat hij de zwarte doos pas aan de heren zal afstaan als hij eerst met zijn eigen onderzoeksteam is nagegaan of, verrek, Osama bin Laden in de rampcockpit instructies heeft staan roepen, met de stem die we onmiddellijk konden herkennen van alle radioboedschappen die we via *Al Jazeera* hebben mogen aflijsteneren. Nooit zo maar het Openbaar Ministerie helpen! Want wie garandeert ons dat zo'n hulpofficier niet een verdachtmaking tegen de twee meisjes van Halal ontwikkelt, en dan alle letseladvocaten op aarde tipt hoe er (samsam?) wat te halen valt? Vergeet niet dat ze allemaal van één discipline zijn. En wie kun je – lees de krant – tegenwoordig nog vertrouwen?

Lees eerdere columns van Jan Blokker op nrcnext.nl/blokker

Columnwedstrijd

Woensdag a.s. maakt nrc.next de uitdaging bekend van de columnwedstrijd naar aanleiding van Het Grote Recessie Feest op 7 maart in Amsterdam. De termijn voor inzendingen is nu gesloten.

Lees meer over Het Grote Recessie Feest op 7 maart in De Balie in Amsterdam op www.clubinterbel-lum.nl

opinext@nrc.nl

Protectionisme is niet altijd slecht

Terwijl de wereld economie de recessie in gaat, zeggen de boodschappers van de vrije markteconomie dat de oplossing nu niet moet worden gezocht in protectionisme. Protectionisme kan immers als economische vorm van nationalisme worden gezien. Ik wil een lans breken voor een vorm van protectionisme die niet terugrijpt op het adagium "koop wat uit eigen land" maar die wordt vormgegeven aan de hand van dure en belangrijke waarden in de Europese samenleving.

In de btw die elke consument betaalt bij aanschaf van een goed of dienst, kunnen variabelen worden ingebouwd die worden gestuurd door de mate waarin goede sociale voorzieningen tijdens de productie aanwezig zijn en door de mate waarin het milieu wordt belast bij de productie. Dit leidt tot een sterke stimulans aan het produceren van goederen en diensten die niet de hele wereld, of het hele land, doorgereisd zijn. Of bij-

voorbeeld producten waarbij wordt gezorgd voor een behoorlijk minimumloon en een ziekteverzekering voor werknemers.

In Europa zijn in de afgelopen anderhalve eeuw hele beschaaft sociale voorzieningen opgebouwd die, mits binnen de perken gehouden, zeer goede – ook economische – resultaten hebben opgeleverd. Gaan we die nu onder leiding van vrije marktpredikers weggeven door bijna al het werk te laten overplaatsen naar lage lonenlanden? De begeleiders van het stervensproces van ons sociale model roepen dat we moeten innoveren en mensen omscholen. Zo komen we er ook wel, zo is de gedachte. Dit is misleidend, want zonder de productie en reparatie van gewone producten is de overgrote meerderheid van de bevolking gedoemd tot het aanhangcircuut van kleine baantjes en gesubsidieerde potjes.

Tijd dus voor protectie van onze sociale voorzieningen en milieuwaarden.

Otto Verdenius
Enschede

Illustratie Tomas Schats

Zzp'er moet Zelfstandigen hebben geen

► Ik word freelancer en ben optimistisch, want de crisis biedt juist zzp'ers kansen.

► Op verzekeringen zoals voorgesteld door de PvdA zit ik niet te wachten.

Door AERNOUT BOUWMAN-SIE

Het eerste verjaardagsfeestje van mijn dochter veranderde onlangs in een netwerkborrel voor freelancers. Bij een stuk taart en een glaasje prik raakte de buurman, werkzaam bij een bemiddelingsbureau voor freelancers in de financiële sector, in gesprek met twee van mijn gasten. Al gauw kwamen naamkaartjes tevoorschijn en spoedde mijn buurman zich naar huis om die van hem te halen. Twee zelfstandig gevestigde financieel specialisten met de juiste ervaring, die kom je niet iedere dag tegen.

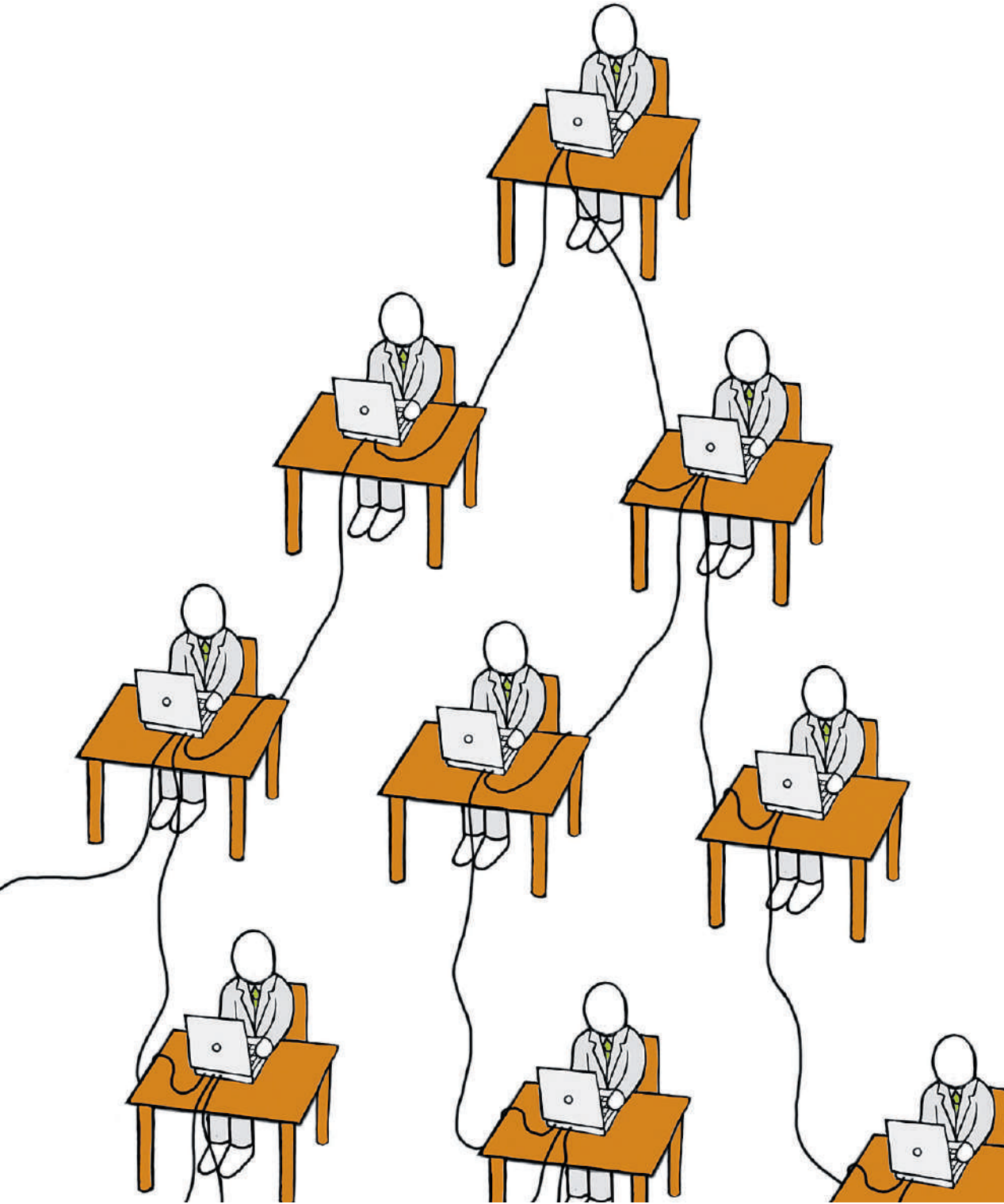
In de vorige eeuw was het vrije beroep voorbehouden aan de elite van de samenleving. Alleen notarissen, advocaten en artsen vestigden zich zelfstandig. In de eenentwintigste eeuw zijn zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers) in vrijwel iedere beroepsgroep te vinden. Dagelijks zijn talloze verpleegsters, timmermannen, stukadoors, communicatiespecialisten, adviseurs en elektromonteurs

voor eigen rekening actief.

Als gevolg van de financiële crisis vliegen de zzp'ers en freelancers er momenteel bij bosjes tegelijk uit. In de bouw zijn zij zelfs niet meer zeker van een redelijke beloning. Een bouwmanager, zelfstandig gevestigd, vertelde mij laatst dat op de bouwplaats het loon voor zzp'ers is gehalveerd. De tijden zijn onzeker voor de freelancer. Toch betekent de economische crisis niet het einde voor de vrij gevestigden. In tegendeel. De crisis vergroot juist de kansen van de zzp'er op de arbeidsmarkt.

Over een maand verloopt mijn contract en begint mijn eigen carrière als freelancejournalist. En ondanks de crisis ben ik optimistisch. Begin dit jaar heb ik mogelijke opdrachtgevers benaderd. Met die marktverkenning heb ik snel weer gestopt. Want waar ik mij als freelancer aanbod, kon ik direct aan de slag. De sollicitatiebrieven die ik heb verstuurd, leverden aanzienlijk minder resultaat op.

Wie nu werk zoekt, kan zich het beste aanbieden als freelancer. Want bedrijven en instellingen zijn voorzichtig, willen flexibel zijn en nemen even geen mensen aan. Maar het werk dat moet worden verzet blijft even groot, met name in de dienstverlening. Crisis of geen crisis, het jaarverslag moet nu eenmaal worden gemaakt en de campagnes de deur uit. Het gat tussen capaciteit en werkaan-

je juist nú worden behoeft aan collectieve verzekeringen

bod wordt door de reorganisaties en vacaturestops groter. En dus groeit ook de markt voor freelancers.

Het is merkwaardig dat juist in deze kansrijke tijd voor freelancers Kamerlid Mei Li Vos (PvdA) op 25 februari in *nrc.next* pleit voor de mogelijkheid van freelancers om deel te nemen aan collectieve sociale verzekeringen. Daarbij gebruikt zij het argument dat bepaalde groepen freelancers, met name in de creatieve sector, het momenteel erg moeilijk hebben.

Vos neemt met haar pleidooi de freelancer de drang om te ondernemen. Want wie zich vrij vestigt, is toch een soort ondernemer. Daarbij hoort dat je zelf verantwoordelijkheids neemt voor je eigen toekomst.

PvdA-politica wil zzp'ers helpen met verzekeringen

• Mei Li Vos, Tweede Kamerlid voor de PvdA, pleitte vorige week in *nrc.next* voor extra mogelijkheden voor zelfstandigen zich te verzekeren voor onder meer arbeidsongeschiktheid en pensioen. Zzp'ers zouden vrijwillig moeten kunnen deelnemen aan collectieve verzekeringen, hetgeen nu niet mogelijk is.

• Vos waarschuwd voor een „echte tweedeling tussen werkenden, tussen degenen die alle risico's zelf

ledere ondernemer weet dat na de vette jaren altijd de magere jaren zullen volgen. De zelfstandige timmerman of organisatieadviseur die de afgelopen jaren – toen freelancers door het personeelstekort veel geld verdienden – niet heeft gespaard, is een slechte zzp'er. Zo'n zelfstandige kan beter een vaste baan zoeken.

Hoe de arbeidsmarkt er over een paar jaar uit zal zien, weet nu natuurlijk niemand. Maar gezien het gedrag van werkgevers en werknemers is de kans groot dat tegen die tijd freelancers hun marktaandeel fors hebben uitgebreid. En het is zeer onwaarschijnlijk dat de oude arbeidsverhoudingen terug zullen keren.

De toename van het aantal zzp'ers

de afgelopen jaren is niet alleen het gevolg van het door vergrijzing en economische groei ontstane personeelstekort. Werken als freelancer past ook veel beter bij de levensstijl van de huidige generatie dertigers en veertigers. Veel hoogopgeleide zelfstandigen beginnen voor zichzelf omdat twee kinderen verzorgen én twee carrières onderhouden in de praktijk niet werkt. Of je ziet je kinderen nooit. Of je gaat er op een goed moment aan onderdoer. Flexibiliteit is voor die mensen hét argument om te gaan freelancen. Want als zzp'er kun je je tijd optimaal verdelen tussen gezin, vrienden én werk.

Baan- en sociale zekerheid zijn voor de huidige generatie geen belangen meer die koste wat kost moeten worden verdedigd. Wie voorheen zijn werk kwijtraakte, zat met vrouw en kinderen direct in grote financiële problemen. Als freelancer kun je, al dan niet samen met je partner, veel flexibeler inspelen op veranderingen in de economie.

Het zijn daarmee ook de freelancers die nu, op het goede moment, de broodnodige smerolie in het systeem spuiten, zodat de vastgelopen economie straks weer krakend en rammelend op gang komt.

• Het voordeel voor zzp'ers van deelname aan collectieve verzekeringen is volgens Vos dat die goedkoper zijn dan individuele verzekeringen.

nrc-commentaar

De kosten van de Koning

Dankzij ex-minister Zalm weten we sinds vrijdag wat het Koninklijk Huis jaarlijks kost: 39 miljoen euro.

De nieuwe topman bij ABN Amro presenteerde eind vorige week een nieuw stelsel van de kosten van het Koninklijk Huis.

Volgens Zalm is zijn advies een 'technisch-ambachtelijk' werkstukje over een politiek gevoelig onderwerp. Daarin had hij gelijk. Het ambacht 'begroting maken' lijkt sprekend om het ambacht klokken maken. Hij heeft met zijn advies laten zien hoe laat het is.

Met uitzondering van beveiliging en huisvesting, moeten voortaan alle uitgaven voor de monarchie ressorteren in een

Advies van Zalm aan kabinet rangschikt helder kosten van monarchie

nieuw Begrotingshoofdstuk 1. Dat hoofdstuk zal simpel 'De Koning' heten. Daarmee wordt voor de grondwettelijke terminologie en een nuchtere benadering gekozen. Aan (journalistische) speurtochten in de rijksbegroting naar de kosten van het koninklijk jacht (Defensie), de hofhouding (Binnenlandse Zaken) of de koninklijke vlieggrezen kan nu daarom een einde komen. Ongetwijfeld was dat ook de reden om deze opdracht aan een gezaghebbende buitenstaander te verlenen. Maar met het advies in handen is de vraag gerechtvaardigd of de premier hier niet zelf eerder op had kunnen komen.

Feitelijk is het niet meer dan een herordening van een aantal begrotingsposten onder een aangepaste noemer. Wegens de 'gevoeligheid' is staatsrechtelijk juist de premier aangewezen als politiek verantwoordelijke. Hoewel er al jaren rumoer is rond de kosten van de monarchie slaagde de pre-

mier er tot nu toe niet in een heldere maatregel te nemen. De eenvoud van het advies toont ook hoe makkelijk het was geweest eerder voor opheldering te zorgen. In het nieuwe kostenstelsel staat voortaan vrijwel alles in het nieuwe Hoofdstuk 1 bij elkaar. Dat paleizen bij de Rijksgebouwendienst worden verantwoord en de beveiliging bij Justitie is begrijpelijk.

Het publieke debat over vliegen en varen door leden van het Koninklijk Huis 'op onze kosten' wordt voortaan niet meer gehinderd door onwetendheid over de hoogte van die kosten. De spreiding van de kosten over diverse departementen wakte bovendien verkeerde associaties; alsof het totaal te hoog zou zijn om ervoor uit te willen komen.

Daarom heeft de uitkomst van de optelsom ook politieke betekenis. Die is niet heel groot, maar hoeft ook niet klein te zijn. Een koningshuis kost kennelijk 39 miljoen. Dat is bijna net zoveel als de belastingbetaler jaarlijks uittrekt voor het Waddenfonds. De Hoge Colleges van Staat kosten makkelijk twee keer zoveel. Uit het Waddenfonds betaalt het ministerie van Landbouw ecologische projecten rond de Waddenzee. Dat is, inderdaad, van een andere orde.

Toch ligt de belangrijkste verdienste van dit advies in het totaalbedrag. Over 39 miljoen euro als uitgave voor het staatshoofd kan de burger nadenken. Uiteindelijk is iedere politieke keuze ook een afweging tussen kosten en baten. Wie ooit een republiek zou willen begroten, weet nu tenminste wat een constitutionele monarchie kost.

Commentaren geven het standpunt van de krant, op basis van discussies tussen hoofdredactie en commentatoren.

column

Afdalende koersen

ting de Alpen deden vertrouwd aan.

Enmaail op de plaats van bestemming was het dan ook dringen geblazen. Bergen zat, dus afdalingen genoeg zou je denken. Maar net als golf in de Verenigde Staten is skiën hier een massasport geworden – en eigenlijk zitende bergen vol. De lokale economie vaart er die paar maanden per jaar dat *global warming* het nog toelaat wel bij. En tot de zon definitief doorbreekt, houdt iedereen die het weten kan zijn mond en adem in.

Want op de pistes van Europa is het zó gevaarlijk geworden, dat fatale ongelukken heel gewoon zijn geworden. Nieuw technisch vernuft heeft skiën zo gemakkelijk gemaakt dat weinig of geen oefening meer is vereist. Iederéén kan op de latten.

Dat laatste is natuurlijk niet waar, maar zeg dat hier niet hardop. Met ingewikkelde eisen immers, blijft de klant weg. Het is als met zoveel dingen: zodra een liefhebber de massa raakt, zijn er regels nodig.

Maar zodra een hele economie op die liefhebberij drijft, verstomt de ratio. Geen snelheidslimiet op de Duitse autowegen bijvoorbeeld. En in de Alpen hef je niet te kunnen skiën.

FLORIS-JAN VAN LUYN

Nieuw!

KrantCadeau

Te koop bij **bruna** en via www.anwb.nl/webwinkel

Het meest actuele cadeau

Wekenlang leesplezier, het oudaan-abonnement op een krant naar keuze.

AD Kidsweek / Kidsweek junior, NRC Handelsblad, nrc.next, Trouw, de Volkskrant.

NU €15,-

Geef nrc-next cadeau*

Geef een cadeau-abonnement op een krant naar keuze* Voor meer informatie: www.mijnkrantcadeau.nl

* Keuze uit 7 verschillende kranten: AD, Kidsweek / Kidsweek junior, NRC Handelsblad, nrc.next, Trouw, de Volkskrant. Het abonnement loopt automatisch af.